№ 243 ՇԱԲԱԹ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 6

1904

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ".
կամ Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տէլէֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տէլէֆօն № 253.

ՇԱԲԱԹ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 6 № 243

Վշտահար Պետրոս Եգորովիչ Խանջալաձէն, Եկատերինա Եգորովնա, Ստեփան և Իվան Սավելևվիչ Մանվելովները և Սոֆիա Սավելևվնա և Գէորգի Եոսիֆովիչ Շաւգուլիձէները խորին վշտով յայտնում են ծանօթներին ու ազգականներին առաջինի կնոջ, երկրորդի դստեր, երրորդների քրոջ և վերջինի քեռու, սիրելի և անմոռանալի

ՄԱՐԻԱ ՍԱՎԵԼԵՎՆԱ ԽԱՆՋԱԼԱՁԷԻ
(Ծնեալ Մանվելովա)

մահը: Դագաղը իր բնակարանից (Միքայէլեան պրօսպեկտ № 148) կը տարվի Վանքի Մայր Եկեղեցին կիրակի օրը, նոյեմբերի 7-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին, իսկ այնտեղից Խօջիվանքի գերեզմանատունը: Ամբիծը շաբաթ օրը, երեկոյեան ժամը 6½-ին:

Վշտահար Եկատերինա Փրիդոնեան Հէջուբեանցը, Կոստանդին Հէջուբեանցը, Դաւիթ և Լեօն Ալէքսանդրեան Հէջուբեանները խորին վշտով յայտնում են ազգականներին և բարեկամներին բաղաքացիական ինժեներ

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՀԷՋՈՒԲԵԱՆ ՀԷՋՈՒԲԵԱՆՑԻ,

առաջինի որդու, երկրորդի եղբօր և վերջինների հօր մահը: Դագաղն իր բնակարանից (Արսենալսկայա հրապարակ տիկին Հէջուբեանի տուն) կը տարվի Ջիգրաշէնի Ս. Աստուածածին եկեղեցին նոյեմբերի 7-ին, կիրակի օրը, առաւօտեան ժամը 10-ին, իսկ այնտեղից էլ Վերայի հանգստարանը: Ամբիծը շաբաթ երեկոյեան ժամը 6½-ին:
2- Կ. 1—2

Բժիշկ Միքայէլ Գէորգեան, Հեղինէ Յովհաննիսեան և Նիկօլայ Գէորգեան Աղաջանեանները խորին վշտով յայտնելով ծանօթներին և ազգականներին իրանց սիրելի մօրաքրոջ աղջկայ

ՄԱՐԻԱ ՍԱՎԵԼԵՎՆԱ ԽԱՆՋԱԼԱՁԷԻ
(Ծննդեամբ Մանուէլեան)

մահը, ծանուցանում են, որ յուղարկաւորութիւնը տեղի կունենայ կիրակի օր, նոյեմբերի 7-ին առաւօտեան ժամի 10-ին, Միքայէլեան փողոցի Հէջուբեանի տնից № 148в դէպի Վանքի մայր եկեղեցին, իսկ այնտեղից դէպի Խօջիվանքի գերեզմանատուն: Ամբիծը այսօր, շաբաթ, երեկոյեան 6½ ժամին: 1—1

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Յիշեցնում ենք. — ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մամուլ. Նամակ Կարսից. Նամակ Շուլավէրից. Ներքին լուրեր. — ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմի շուրջը. — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Ցեղին ձայնը:

ՅԻՇԵՑՆՈՒՄ ԵՆՔ

Մենք ստացել ենք թղթակցութիւններ խօլերայի տարածման մասին Արաքսի աւազանի շրջանում: Սակայն աչքի առաջ ունենալով, որ թուերը պէտք է անպայման ստոյգ լինեն, մենք մեր լրագրի մէջ հրատարակել ենք միայն այն թուերը, որոնք պաշտօնապէս վաւերացված են:

Պաշտօնական հաղորդագրութիւնը ցոյց է տալիս, որ խօլերայի դէպքեր տեղի են ունեցել ամենից շատ Նախիջևանի և Շարուր—Դարալագեազի գաւառներում և միայն մի քանիսը Երևանի գաւառում: Մի քանի հարիւր հիւանդացածների մի փոքր մասն է մեռել: Հիւանդացողների մեծագոյն մասը կազմում են այն բանւորները, որոնք աշխատում են նոր կառուցվող երկաթուղիական գծի վրա, բայց կան հիւանդացողներ և տեղական գիւղացիներից:

Խօլերայի տարածվելը Երևանեան նահանգում անսպասելի մի բան չէր: Մենք առիթ ենք ունեցել խօսելու այդ առարկայի մասին և յայտնել ենք, որ Պարսկաստանում երևցած խօլերան ամեն հաւանականութիւն ունի անցնելու մեր երկիրը: Եւ մեր գլխաւոր ուշադրութիւնը գրաւել էր այն հարցը, որ մենք մեր երկրում նպաստաւոր պայմաններ չը տանք այդ վտանգաւոր հիւանդութեան զարգացման համար:

Այն դէպքերը, որոնք տեղի են ունեցել թէև համեմատաբար շատ չեն և հասնում են միայն մի քանի հարիւրի, սակայն մեզնից է կախված, որ այդ դէպքերի թիւը աւելի ևս չաճէ և հիւանդութեան տարածումը կանգ առնէ: Պաշտօնական տեղեկութիւնների համաձայն հոկտեմբերի 25-ին Նախիջևանի գաւառում կային 59, Շարուրում 129 և Երևանի գաւառում երեք հիւանդ, ընդամենը 191 հոգի: Հիւանդութիւնը մի քանի կէտերում է կենտրոնացած, որտեղ կան աշխատողների խմբեր:

Կառավարութիւնը և մասնաւորապէս երկաթուղային վարչութիւնը բժշկական միջոցներ են ձեռք առել հիւանդներին պատսպարելու և խնամելու համար, իսկ առողջներին մեկուսացնելու հիւանդներից: Սակայն այդ միջոցները շատ թոյլ կը լինեն, եթէ ինքը ազգաբնակութիւնը իր կողմից աջակցութիւն չի ցոյց տայ գործին առողջապահական կազմակերպութեամբ: Գիւղական հասարակութիւնները պէտք է իրանք ներգործական դեր ստանձնեն իրանց վրա, ծանօթանան բժշկական ցուցումների և գրքոյկների օգնութեամբ այն գլխաւոր միջոցների հետ, որոնք կարող են ապահովել նրանց վարակումից և մաքառել հիւանդութեան դէմ, երբ նա արդէն երևացել է:

Հարևան Պարսկաստանը չուզեց օգտվել գիտութեան ցուցումներից և չարաչար պատժվեց, տալով մի քանի տասնեակ հազար զոհեր: Եւ միայն ազատ մնացին զոհերից հայերի մի մասը և եւրօպացիները, որոնք նախօրօք պատրաստվել էին մաքառելու խօլերայի դէմ:

Գիւղական ժողովրդի հասկացողութեան մէջ պէտք է մտցնել այն միտքը, որ խօլերայի դէմ կարելի է մաքառել աջողութեամբ և որ իրանից, այդ գիւղական ժողովրդից է կախված զոհեր չը տալ սոսկալի հիւանդութեան:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՄՈՒԼ

Երէկ ստացանք Վենետիկի «Գեղունի» պատկերազարդ հանդէսն այս տարվայ համարը: Ինչպէս յայտնի է, «Բազմավէպի» խմբագրութիւնը երեք տարի առաջ սկսեց այս պարբերական հրատարակութիւնը, որի արդիւնքը յատկացրեց Թիւրքահայ որբերին: Առաջին

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՑԵՂԻՆ ՁԱՅՆԸ
(Պատմուածք Տիգրան Զաւէնի)

Լուսամուտին տակէն եկող աղմուկ մը ընդհատեց իր երազանքը: Շուրջը դիտեց: Ոչ ոք: Վար ծռեցաւ ու նշմարեց փոքրիկ զինուոր մը, որ սուլեւոր հրացանի փողին կռթնած կը հակէր: Էմիլ ցնցվեցաւ. այդ զինուորը գերմանական դիմագծութեան դժնէ խստութիւնն ու վայրագ կոպտութիւնը չունէր: Սկսաւ ուշադրութեամբ զննել անոր դէմքը: Այդ դէմքը տարօրինակ կերպով բարի էր, անկեղծ ու պայծառ. ճ, հապա այդ զոյգ մը աչքերը. կարծես թէ անմեղութեան, գթութեան ու կարեկցութեան երկու ակեր ըլլային, որոնք իրանց հանդարտ քթթումներով կը հրաւիրէին զինքը վստահօրէն բանալ իր սիրտը, պատմել իր ցաւը... Էմիլ յոյսի ու վարանքի ցաւագին րոպէն մը անցուց... Եթէ խօսէր, օգնութիւն խնդրէր... բայց հետևանքը...

—Զինուո՛ր, ո՛վ զինուո՛ր...

Յանկարծ զինուորին պայծառ դէմքը մթագնեցաւ: Հազիւ զսպելով վրդովմունքի շարժում մը, թողուց տեղը և սկսաւ տենդոտ քայլերով երթևեկել մայթին վրա: Բանտարկեալը սրտադողով նայեցաւ զինուորին և աշխատեցաւ անոր դէմքին արտայայտութիւնը կարդալ: Բայց զինուորը հանդարտված էր արդէն, քայլերը բոլորովին բնական էին ու դէմքը՝ քիչ առաջվան պէս վճիտ էր ու զուարթ: Անոր աչքերը դարձեալ կը ժպտէին բարութեամբ, կարծես դարձեալ կը հրաւիրէին խօսել, պատմել իր կարեկցութեան: Յուսադրված՝ Էմիլ նորէն բացաւ բերանը, ուրկէ բառերը այս անգամ դուրս եկան որոշ, համարձակ.

—Լսէ, զինուո՛ր, կաղաչեմ... անհամ ամիս մըն է, որ...

Լռեց, որովհետև անկարող եղաւ միտքը բացատրելու: Գերմաներէն չը գիտէր:

Զինուորը՝ առանց յուզման որ և է նշան ցոյց տալու, կը շարունակէր երթևեկել մայթին վրա: Այդ դիմումը՝ դատելով իր դէմքին վրա ծածանող նուրբ ու հեգնական ժպիտէն, զուարճութիւն կը պատճառէր նոյն իսկ իրան:

Էմիլ դարձեալ փորձեց խօսիլ.

—Զինուո՛ր, կաղաչե՛մ, ինծի լսէ... կրկնեց միայն յանգերգի պէս:

Զինուորը՝ յայտնապէս զուարճացած օգնութեան այդ անճարակ կոչէն, կանգ առաւ ու հետաքրքրութեամբ բարձրացուց աչքերը դէպի լուսամուտը:

Երջանկութիւնը ձեռքին տակ և սակայն զայն բռնելու անկարողութեան մէջ գտնվող մարդու մը ահաւոր անձկութեամբ՝ Էմիլ կեցած էր վերը ու կը բաւականանար միայն լուռ ու պաղատագին հայեացքներ արձակելով: Դէմքը խղճալիօրէն ծամածռված էր հոգեկան բուռն տանջանքէն: Զինուորը լեցուեցաւ ար գահատանքի խորունկ զգացումով մը:

—Զինուո՛ր, լսէ՛, կաղաչեմ... շա՛տ կաղաչեմ... Ֆրանսերէն չը գիտե՞ս... ես Ֆրանսիացի եմ...

Զինուորը դժգունեցաւ. անոր փոքրիկ մարմինը՝ տերևի մը պէս դողաց, ու քիչ մնաց, որ հրացանը վար ձգէր: Յանցանքի վրա բռնվողի մը շփոթութեամբ չորս կողմը դիտեց ու սկսաւ վերստին ծեծել սալայատակը իր կտրուկ, անկանոն, յուզված քայլերով: Վրդովված դիմագծութիւնը հոգիին մէջ մղվող անողորմ պայքարի մը գոյութիւնը կը մատնէր: Անցաւ քանի մը րոպէ: Զինուորը կամացկամաց գտաւ իր նախկին պաղարիւնութիւնը: Յանկարծ կանգ առաւ, նայեցաւ դէպի վեր ու խօսքը բանտարկեալին ուղղելով՝

—Դուք Ֆրանսիացի՞ էք, հարցուց Ֆրանսերէն:

—Օ՜հ, այո՛, ես Նանսիէն եմ... այս քաղաքին մէջ քանի մը ազգականներ տեսնելու եկած էի... չը գիտեմ ինչու յանկարծ զիս բռնեցին ու ձգեցին այս զարհուրելի զնդանին մէջ... ահա՛ ամիսէ մը աւելի է, որ ես աշխարհէն կտրված եմ... գոնէ ինծի թոյլ տային գրել ծնողներուս, յայտնել, թէ ո՞ւր կը գտնվիմ... միւ կրնայ երևակայել հիմա անոնց դրութիւնը... բայց ի՞նչ է իմ յանցանքս... ես անմե՜ղ եմ...

Զսպված հեղեղի մը պէս՝ խօսքերը անոր բերնէն դուրս կը թափվէին, ալիքներով՝ մերթ ցասկոտ ու վրէժխնդիր, մերթ ողորմուկ ու պաղատագին: Կը խօսէր անդադար, հեւիհև, շնչասպառ ըլլալու չափ արագ, մէկ մաքէն ցատկելով միւսին, բողոքելով իր բանտարկութեան դէմ, պաշտպանելով իր անմեղութիւնը, նկարագրելով իր հեռաւոր սիրելիներու յուսահատ որոնումներն ու տանջող անստուգութիւնը...

—Ըսէք, ինչո՞վ կրնամ ձեզի օգնել... ընդհատեց զինուորը զգածված շեշտով:

—Իրա՛ւ, որ չը գիտեմ... գնա՛, պոռա՛ ամեն տեղ, ամենուն, մեծէն սկսած պզտիկին, որ ես անմեղ եմ, որ ես սարսափելի սխալմունքի մը զոհ եմ... բայց ես ցնորվե՜լ եմ... կորուստիդ պատճառ պիտի ըլլամ... կաղաչեմ ինծի կտոր մը թուղթ և գրիչ...

Զինուորը շտապով գրպանները պրպտեց, պատառ մը թուղթ ճարեց, փաթթեց մատիտի մը շուրջը և սուինին ծայրով երկնցուց Էմիլի: Բանտարկեալը ներս քաշվեցաւ, հապճեպով քանի մը տող խաղխղեց թուղթին վրա, հասցէն գրեց ու ձգեց լուսամուտէն վար, զինուորին:

—Շնորհակա՛լ եմ... շնորհակա՛լ եմ... յաւիտեան չը պիտի մոռնամ... բայց ես չը գիտեմ, թէ որո՞ւն է, որ երախտապարտ կը մնամ...

—Մարտէն Բինէ, Ալզասցի, հագուստով գերմանական զինուոր, բայց սրտով Ֆրանսիացի:

Նոյն րոպէին մարդկային կերպարանք մը, որ անկիւն մը կծկտած՝ բանտարկեալին ու զինուորին մէջ անցած դարձածին հանդիսատես էր եղեր, ստուերի մը պէս սահեցաւ աննկատելի կերպով:

—

Քանի մը օր յետոյ Էմիլը արձակեցին: Բանտէն ելլելուն պէս առաջին գործն եղաւ փնտռել այն զինուորը, որ սրտաշարժ փութկոտութեամբ պատասխաներ էր իր անձկութեան աղաղակին: Բայց իր փնտռտուքներն ապարդիւն անցան:

—Երևի, ուրիշ քաղաք տեղափոխեր են, մտածեց ու վերադարձաւ Նանսի:

—Առաւօտ մը, երբ Վալանտին դարձեալ կը խօսէր ու կը կատակէր իր կողքին, Էմիլ բացաւ նոյն օրվան լրագիրը ու սկսաւ կարդալ. յանկարծ մնաց քարացած:

—Ի՞նչ է, ի՞նչ ունես, հարցուց Վալանտին անհանգիստ:

—Կարդա՛.

«Ալզասի 3-րդ հետևակ գնդի զինուորներէն Մարտէն Բինէ, որ լրտեսութեան ամբաստանութեան տակ բանտարկված Ֆրանսացիի մը արտաքին հաղորդակցութիւնը դիւրացուցած էր, զինուորական ատեանի կողմէ դատվելով՝ երեք տարվան տաժանակիր աշխատանքի դատապարտվեցաւ, զինուորական ուղղիչ գնդերուն մէջ»:

—Ա՞ն է, Էմիլ, քու Ալզասի զինուո՞րդ:

Էմիլ չը պատասխանեց: Աչքերը թրջվեր էին: Երկար ժամանակ բազմոցին վրա անշարժ մնաց, իր յիշողութեան առջև վերակենդանացնելով պատկերը՝ պզտիկ, բարի զինուորին, որուն մէջ այնքան ուժով խօսէր էր Ցեղին ձայնը...

Տիգրան Զաւէն

տարին հանդէսը հրատարակվում էր ամսէ ամիս, տարին 10 անգամ. բայց անցեալ տարվանից խմբագրութիւնը հրատարակում է բոլոր 10 համարները միացրած, մի մեծ հատորի մէջ։ Այսպէս է և ներկայ հատորը։ Նա բաղկացած է 80 մեծադիր երեսներից, պատկերազարդ շաբաթաթերթերի դիրքով։ «Գեղունին» արդէն ընդհանուր համբաւ է ստացել հայութեան մէջ իբրև գեղարուեստական շքեղ հրատարակութիւն։ Այդպիսի գեղեցկութիւն մինչև օրս չէ տուել տպագրական մամուլը հայերի մէջ։ Այս են միաբերան վկայում բոլոր հայերէն պարբերական հրատարակութիւնները, որոնք առիթ են ունեցել խօսել նրա մասին։ Խմբագրութիւնը ոչինչ չէ խնայում իր այդ ձեռնարկութիւնը տարէցտարի գեղեցկացնելու համար, և «Գեղունիի» իւրաքանչիւր հատորը արդէն առաջադիմութիւն է նախորդի հետ համեմատած։ Այս նոր հատորը պարունակում է իր մէջ 88 հատ մեծ ու փոքր նկարներ ու պատկերներ։ Նրանց գեղեցկութեան մասին խօսել աւելորդ է։ Ուշադրութիւն գրաւում է այն հանգամանքը, որ այս անգամ խմբագրութիւնը աւելի մեծ քանակութեամբ է տուել գունաւոր պատկերներ։ Ով փոքր ի շատէ ծանօթ է տպարանական տեխնիկային, նա կարող է իմանալ թէ որքան մեծ ծախսեր է արել, որքան աշխատանք ու համբերութիւն է գործադրել խմբագրութիւնը այդ երեք գոյնանի պատկերների այդքան մեծ քանակութիւն տալու համար։ Աւելին պահանջել մի պատկերազարդ, բառի բուն մտքով շքեղ հրատարակութիւնից անկարելի է։ Եւ ի նկատի առնելով «Գեղունիի» համեմատաբար համեստ գինը—10 ֆրանկ=4 րուբլի,—պէտք էր կարծել որ իւրաքանչիւր փոքր ի շատէ ունեւոր հայ պարտք կը համարէր իր սեղանի վրա ունենալ «Գեղունին»։ Սակայն այդ շքեղ հրատարակութիւնը մի վերին աստիճանի տխուր, յուսահատական պատկեր էլ է տալիս, պատկեր, որ իր սեւութեամբ ծածկում է «Գեղունիի» բոլոր սիրուն գոյները։ Դա այն վերաբերմունքն է, որ ցոյց է տալիս հայ հասարակութիւնը դէպի այդ հրատարակութիւնը։ «Գեղունիի» խմբագիր Հ. Ս. Երեմեան այսպէս է նկարում այդ մռայլ պատկերը.

«Որոունի»էն վերջը «Գեղունի»ին հրատարակութիւնները որոնք գերազանցօրէն աննման բան մը, գեղարուեստական կատարելութիւններ ընդունեցան, անոնք դիզատէզ, անտէր՝ անտիրական որբ կը մնան տպարանի խորշերուն մէջ։ Որբերուն նուիրած այդ գեղանի թերթերը չէինք կարծեր որ այսքան անտարբեր ցուրտ անտիրականութեան դատապարտուէին։ Թէև... սիրելի են անոնք, հիացումի արժանացած։

Ուրեմն...

Ժլատութեան բռնակալ ուժը պէտք է փշրել։ Ու փափուկ զգացմունք մը ունենալով, գոնէ յիշենք, որ 3 կամ 10 ֆրանք երբ կը զլանանք որբերու գանձանակին, խոշոր խոշոր պահանջներ չունենանք, անտեղի կծու հարուածներով չի ջախջախենք սրտեր, որոնք պարզ խմբագրական դիւրաբեկ ուժին կրթնած կուզեն վեր բռնել որբերու ի նպաստ գեղարուեստական այս մամուլը։

Մեր յուսախաբութիւնը վհատեցուցիչ է։

Նպատակնիս չէր միայն «Գեղունի»-ով ազնուացնել կատարելագործել հայ մամուլի գեղարուեստը։ Ու բնաւ նպատակնիս չէր «Գեղունի»-ն հիմնելով անուն մը շինել, փառքի մը հասնիլ. ո՛չ, ո՛չ... Մեր զուտ ու ամենէն էական նպատակն էր ո ր բ ա խ ն ա մ գործ մը կատարել։ Ու մեր այդ գործին ամէն հոգ ու խնամք ցոյց տուինք, բայց չի տեսանք մեզի աշակերտներ. մեր աջակիցը պիտի ըլլար նախ՝ ստուարաթիւ բաժանորդագրութիւնը, մեզի աջակից պիտի ըլլային մեր գրականութեան մէջ անուն մը ունեցող գրագէտները իրենց մէկ յօդուածովը, մեզի աջակից պիտի ըլլային մեր նկարիչները իրենց նկարներովը։ Չունեցանք։ Ու յուսախաբութիւննիս կատարեալ եղաւ։

Բանի բաժանորդ, բանի աջակցութիւն չենք ուզեր։ Բայց մեզմէ ժամանակին կը պահանջուէր որբերու ի նպաստ գործ մը։ Այդ պահանջին մենք խուլ ու անսիրտ չի մնացինք։ Մենք կատարեցինք մեր պարտքը։ Մեր սակաւաթիւ բաժանորդները հիմա կը սպասեն «Գեղունի»-ի շարունակութեան». սակայն սոյն շարունակութիւնը կը կախուի ո՛չ մեր, այլ անտարբերութեան ու ժլատութեան սպանումէն. մինչև որ չի ճանչցուի «Գեղունի»-ի արդար նպատակը, մինչև որ մէկ քանի կոպէկով առատաձեռն չըլլանք չոր հացի կարօտ որբերուն, պէտք է հաւատալ, որ մեր գեղարուեստական թերթը չի կրնար ապրիլ. ու եթէ դեռ կապրի, այդ մեր անընկճելի յամառութեան պէտք է վերագրել. բարի, արդար ու գաղափարական գործին մէջ կուզենք խիզախօրէն յամառիլ, ապրիլ ու մեռնիլ նոյն յամառութեամբ։ «Գեղունի»-ն կրնանք ապրեցնել, սակայն մեռած է մեր գաղափարը, քանի որ մեր նպատակին սրբութիւնը չենք կրնալ պահել. այդ նպատակն է որբերու օգնութեան հասնիլ. ու օգնութիւնը—օգնելով կըլլայ,

Բաժանորդնե՛ր, ընթերցող հայ հասարակութիւն, և դուք «Գեղունի»-ին հիացողնե՛ր.

Որբերը կը սպասեն...

«Գեղունի»-ով մենք ձեզ չենք զլանար հայ գեղարուեստի քնքոյշ ներկայացուցիչը և դուք ալ մի զլանաք ձեր երկու կոպէկը։

Փաստաբանելու պէտք չի կայ, պարզ է մեր ազդարարութիւնը։ Որբեր ունինք, անոնք կը բազմանան, կը բազմանայ անոնց վիշտ ու կոծը։

Անոնք մեր օգնութեան...

Կը սպասեն։

Ահա ուր է հասել ամօթալի իրողութիւնը։ Որբեր կային, նրանք բազմանում են։ Եւ իբրաւ, մի մոռացված, սարսափելի ճշմարտութիւն... Գեղարուեստական հրատարակութիւնն էլ չէ հրապուրում մարդկանց, չէ կարողանում կարեկցութեան մի փոքրիկ անկիւն պատրաստել նրանց սրտերի մէջ։ Իսկ թշուառութիւնը գնալով թանձրանում է... Սակայն անկախ այդ որբասիրական նպատակից էլ, «Գեղունին» աւելի մեծ ուշադրութեան պիտի արժանի լինէր, եթէ մեզանում կարողանում են հասկանալ թէ ինչ մեծ նշանակութիւն ունի մամուլի բարգաւաճումը։ Աղքատ, խեղճ, մուրացիկ ենք։ Մեր մամուլի մէջ մի ողբ ու հառաչանք է տիրում—«բաժանորդնե՛ր»։ Երէկ «Մուրճն» էր այդպէս աղաղակում, այսօր «Գեղունին» է, վաղը մի երրորդը, չորրորդը կը գայ։ Ո՞ւր է հայ ընթերցողը...

Յատկապէս «Բազմավէպի» խմբագրութեան գալով, մենք անցեալներում մի քանի անգամ շեշտել ենք, որ պէտք է գնահատել այն ձգտումները, այն վերին աստիճանի համակրելի ուղղութիւնը, որ ցոյց է տալիս Վենետիկի վանքը, աշխատելով, որքան կարող է, ընթացիկ գրական պահանջներին բաւարարութիւն տալ։ Այդ ձգտումների դրական կողմերը չը գնահատվեցին մեզանում, իսկ պակասութիւնների վերաբերմամբ ամեն տեսակ մանր-մունր խթրծանքներ երևան եկան առատութեամբ. Բանը այնտեղին հասցրին, որ ասում էին թէ «Բազմավէպը» պիտի հին ուղղութեան մէջ մնայ, այսինքն հնութեամբ պիտի զբաղվի և ընթերցանութեան նիւթ չը տայ։ Եւ մենք չենք զարմանում, որ «Գեղունին» տպարանի խորշերում անտէր-անտիրական թափված է մնում։ Վենետիկի վանքը կենդանութեան նշաններ չը պիտի ցոյց տար, նա պիտի իր աղօթքներով ու կրօնական—բանասիրական հրատարակութիւններով բաւականանար։ Չէ՞ որ այսպէս են մեր բոլոր վանքերը։ Վենետիկը կամեցաւ դուրս գալ վանական նեղ հորիզոնից, կամեցաւ իր ոյժերն ու պատրաստականութիւնը նուիրել հայոց գրականութեան, ուր նա կարող է իր հաստատ տեղն ունենալ հէնց «Գեղունի» պէս հրատարակութիւններով։ Բայց այսպիսի համակրելի երևոյթն էլ անհասկանալի է մնում մեր խղճուկ գրականութեան մէջ։ Գործիչներ չունենք, հիմնարկութիւններ չունենք։ Եւ ինչ հարկաւոր է, որ ունենանք, ինչ հարկաւոր է եղածներին օգնել...

ՆԱՄԱԿ ԿԱՐՍԻՑ

Հոկտեմբերի 27-ին

Անցեալ երկու շաբաթները գիշեր և ցերեկ անընդհատ անձրևում էր. ամբողջ քաղաքում տուն և խանութ չը մնաց որ չը կաթէր։ Այժմս եղանակները բացվեցին, անձրև չէ գալիս, բայց առաւօտները սաստիկ ցուրտ է անում. իսկ գիշերները պաղ քամի, այնպէս որ ջուրը սառչում է։ Շատ կալսեր մնացին անձրևի տակ, թրջվեցին, մի մասը, ցեխի հետ փչացաւ, մի մասը մրսեց, մնացածն էլ գիւղացիք աշխատում են չորացնել, դարձեալ կալսել, և հատիկ հանել, որը պահանջում է ծանր աշխատանք։

Տեղիս 155-դ կուբանեան հետևակ գունդը տեղափոխվեց Սարիղամիշ, իսկ նրա տեղ եկաւ Կաղզւանից 154-դ դերբենդեան հետևակ գունդը։ Երէկ առաւօտեան ժամը 11-ին քաղաքը գնդին ընդունեց աղ ու հացով բոլոր համքարական դրօշակներով։ Երեկոյեան գնդի օֆիցերներին տեղիս զինուորական կլուբում ընթրիք տրվեց։

Աշուն է։ Ամբողջ տարվայ մէջ առևտուրի ամենաաջող ամիսներն են լինելու։ Ամառվայ երկար, յոգնեցուցիչ օրերից յետոյ վաճառականը սպասում է այս ամիսներին, որ գիւղացին քաղաք գայ, առևտուր լինի, բայց այս տարի իզուր յոյս. ամբողջ շրջակայքում կարանդին է անասունների մէջ հիւանդութեան պատճառով։ Ոչ ցորեն է գալիս, ոչ գարի և ոչ էլ, բանջարեղէնները. մեր գիւղացին ձի չունի, ստիպված է լինում վարձել մալականներից ֆուրգոններ, հետևապէս գիւղացին ծախում է իր բերածը թանգ գներով, մի մասն էլ ստիպված է լինում գիւղում ծախել։ Հանգամանքից օգտվում են փող ունեցողները, գնում են գիւղ և ձեռքը ծոցը մնացած, շվարած գիւղացուց գնում են նրա ցորենն ու գարին էժան գներով և այնտեղ էլ ամբարում են։

Ներկայումս աչքի է ընկնում մսի թանգութիւնը, որովհետև շուկայում ոչխարը և տաւարը ծախվում են շատ էժան, իսկ միսը փունտը 7 կոպէկով. մի բան, որ բոլորովին չէ համապատասխանում թէ անցեալ տարիներին և թէ անասունների այժմեան գներին։ Գարին ծախվում է պուդը 53—55 կոպ., ցորենը 90—95 կ., խոտը 21—22 կ., յարդը 10—11 կ. պուդը, ալիւրը 1 ր. 5-ից 1 ր 25 կ.։

Այս տարի մեզանում աչքի ընկնող ուրախալի երևոյթը այն է, որ համեմատելով անցեալ տարիների հետ, այժմս քաղաքը բաւական մաքուր է պահվում։ Սանիտարական Գործադիր Յանձնաժողովը քնած չէ, լաւ հսկում է, դվօրնիկներն էլ լաւ են աշխատում։ Ուշադրութիւն ենք հրաւիրում հետևեալ թաղերի վրա ուր ոչ մի դվօրնիկ մինչև հիմա չէ գնացել և չէ մաքրել. այդ թաղերն են, «Կռոյի-Մահլայ» «Բայրամ-Փաշայ» «Սու-Ղաբի» և «Ղուղուր-մահլայ»։ Այս թաղերը մատնված են կատարեալ մոռացութեան, ուր կեղտերի գարշահոտութիւնից մարդու զզուանքն է գալիս։

Մ. Ոսկանեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պաշտօնական տեղեկութիւններ խոլերայի մասին։—Հոկտեմբերի 25-ին Հին-Նախիջևանի գաւառում կար 13 հիւանդ. նոր հիւանդացան 46 հոգի, որոնցից 18-ը երկաթուղու բանւորներ էին։ Օրդուբադում մեռել են 3 հոգի, հիւանդներ կան—28, առողջացել են 4 հոգի, հոկտեմբեր 31-ին կար 27 հիւանդ։ Շարուր-Դարալագեազի գաւառում կար 55 հիւանդ. երկաթուղու բանւորներից նոր հիւանդացել են 74, մեռել 55, առողջացել 66 հոգի. մնում է 8 հիւանդ։ Երևանի գաւառում հոկտեմբերի 29 ին, Եայջի գիւղում, որ սահմանակից է Շարուր-Դարալագեազի գաւառին, հիւանդացել են 2 մարդ. Դաւալու գիւղում կայ մէկ հիւանդ, այն էլ Նախիջևանի գաւառի բնակիչ։ Բագւում նոյեմբերի 1-ին հիւանդացել են 4, մեռել 1 հոգի. Նոյեմբերի 2 ին քաղաքում հիւանդացել են մի ֆելդշեր կին և մէկ գթութեան քոյր. Բալախանում ոչ ոք չէ հիւանդացել կամ մեռել։ Ջէվադի գաւառի Կարակիւվէնդիկլի և Հալաջ գիւղում հոկտեմբերի 30 ին հիւանդացել են 10 հոգի թուրքեր։

—

Ռուսական Կարմիր Խաչի Կովկասեան բաժնի վարչութիւնը խնդրում է տպագրել հետևեալը. «Ընկերութեան կովկասեան բաժնի դրամական գումարները վերաքննելու ժամանակ երևաց, որ 1904 թ. սեպտեմբերի 1-ին կար 213,193 ր. 21 կ., սեպտեմբերի ընթացքում մուտք եղաւ 2753 ր. 39 կ., իսկ ծախս՝ 1068 ր. 17 կ. և 1904 թւի հոկտեմբերի 1-ին կար 213,978 ր. 43 կ., որ կազմված էր այսպէս.—տոկոսաբեր թղթեր—212,000 ր., ընթացիկ հաշւով 1,500 ր., պետական բանկի խնայողական արկղի գրքոյկով 149 ր. 21 կ. և արկղում առձեռն դրամ 329 ր. 22 կ.»։

—

Այսօր, Թիֆլիսի Արտիստական ընկերութեան թատրոնում ուսանողուհիներին նպաստող ընկերութիւնը տալիս է մի ներկայացում. խաղալու են Շնիցլերի «Գրականութիւն» կոմէդիան և Հաուպտմանի «Կրամպտոն կոլլէգը» դրաման, 5 գործողութեամբ յօգուտ Ս. Պետերբուրգի կանանց բժշկական ինստիտուտի և կանանց բարձր կուրսերի ուսանողուհիների։ Ի նկատի ունենալով ներկայացման բարի նպատակը, ի նկատի ունենալով որ Թիֆլիսի ընկերութիւնը իր օգտակար նպատակը իրագործելու համար չունի բաւականաչափ միջոցներ, հասարակութեան վրա բարոյական պարտաւորութիւն կայ այդ ընկերութեան օժանդակել, այցելելով այսօրվայ ներկայացումը։

—

Վրաց գրագիտութիւն տարածող ընկերութեան վարչութիւնը Թիֆլիսում, իր վերջին նիստում կայացրել է հետևեալ վճիռը. 1) Զուբալօվ եղբայրներին խորին շնորհակալութիւն յայտնել իրանց եղբօր յիշատակին արված 10,000 ր. նուէրի համար, 2) ընդհանուր ժողովին խնդրել, որ նուիրատուներին ընտրէ պատուաւոր անդամ։ 3) հանգուցեալ Ս. Կ. Զուբալօվի պատկերը կախել ընկերութեան շէնքում, և 4) նուիրատուների ցանկութեան համաձայն՝ 10,000 ր. գումարը դարձնել անձեռնմխելի և նրա տոկոսները միայն գործածել ընկերութեան կարիքների համար։ Որոշվել է ընկերութեան փակվելու դէպքում այդ գումարը տալ վրաց ազնուականութեանը այն պայմանով, որ դրամագլխի տոկոսները յատկացվին կրթական նպատակների համար։

—

Նոյեմբերի 3 ին կայացաւ Բագւի քաղաքագլխի ընտրութիւնը։ Ընտրվեց Կ. Ա. Իրեցկի։ Պարոն Իրեցկին այդ նոյն պաշտօնը վարում էր սրանից մի քանի տարի առաջ։ Նա հրաժարվելով այդ պաշտօնից, մտել էր Թաղիևի գործերի մէջ, ուր վարում էր կառավարչի պաշտօն։

—

Թիֆլիսի նահանգապետը առաջարկել է քաղաքագլխի պաշտօնավարին շուտով հասցնել իրան նոր ընտրված քաղաքագլուխ պ. Վերմիշեանի ցէնզի մասին տեղեկութիւններ, որի հիման վրա նա մասնակցելու իրաւունք ունի քաղաքային ինքնավարական գործերում։ Այդ տեղեկութիւնները հարկաւոր են արդէն հաստատութեան համար արված դիմումի առիթով։

—

Հոկտեմբերի 29-ին Պետերբուրգում սկսվել են երկաթուղային վարչութեան մի յատուկ յանձնաժողովի նիստերը, որոնց նպատակն է վերաքննել ճամբորդների տոմսերի տարիֆները։ Մտադրութիւն կայ III կարգի տոմսերի վճարը մի քիչ բարձրացնել, իսկ II կարգինը 33%, I-ին կարգինը 20%։ Այժմ ինչ որ արժէ III կարգի տոմսը, II-ը նրանից 1½ անգամ աւել արժէ, I-ը 2½ անգամ III-ից աւելի է։ Մտադրված փոփոխութիւնից յետոյ II կարգի տոմսը III-ից 2 անգամ աւելի է արժելու, իսկ I կարգինը III-ից 3 անգամ աւելի։ Յանձնաժողովի որոշումները ենթարկվելու են վերջնական քննութեան և հաստատութեան տարիֆների ժողովում, որին՝ այդ հարցի համար նախագահելու է ֆինանսների մինիստրի օգնականը։

—

Անդրկովկասեան երկաթուղիների գլխաւորը հրամայել է, որ Երևանի, Կարսի, Ալէքսանդրօպօլի և Բագւի գծերի վրա եթէ որ և է գնացքում երևաց խոլերայով բռնված մի հիւանդ, իսկոյն նրա գտնված վագոնը պէտք է բաժանել գնացքից և պահել հետևեալ կայարանում, իսկ նրա վագոնում եղած բոլոր ճամբորդների վրա խիստ հսկել։

—

Աչքի առաջ ունենալով ներկայ պատերազմի պատճառով բժիշկների անհագին պակասութիւնն ու կարիքը, ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրը կարգադրել է, որ այս ուսումնական տարվայ ընթացքում բժշկական քննութիւնները նշանակվեն և վերջանան գարնանը, որպէս զի նորաւարտ բժիշկները շուտով կարողանան ծառայութեան կոչվել։ Այդ նպատակի համար համալսարանների վարչութիւններին հարկաւոր եղած թղթերը գրված են արդէն։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Պորտ-Արտուրը պաշտելը ցամաքի կողմից անհնարին է։ «Berl. Tag.» թերթի թղթակիցը, որ գտնվում է ռուսաց գլխաւոր բանակատեղում, հաղորդում է Մուկդէնից, թէ այժմ բոլորովին թողել են Պորտ-Արտուրը ցամաքից ազատելու միտքը։ Ռուսական ամբողջ բանակը տեղաւորվում է ձմեռային բնակութեան համար։ Զօրքերը մեծ մասամբ տեղաւորվում են գիւղերում և միայն նրանց աննշան մի մասը բնակելու է վրաններում։ Հիւղերի մէջ ապրողները լաւ պատսպարված են ցրտից։ Եղանակը գիշերներով սաստիկ ցուրտ է, բայց ցերեկը և տաք է և արև։ Չինացիները մեծ խմբերով գալիս են ամեն կողմից Մուկդէն. երբեմն հոգեմաշ տեսարաններ են տեղի ունենում։ Խունխուզները հետզհետէ զարգացնում են իրանց գործունէութիւնը և բազմանում են թւով։ «New-York Herald» թերթի Պետերբուրգի թղթակիցը ասում է, որ նոյեմբերի կէսին գեներալ Կուրօպատկինը կունենայ մի բանակ, որը ամենաճիշդ հաշիւներով

կը բաղկանայ 550,000 հոգուց։ Այդ թւի մէջ մտնում են Վլադիվոստոկի զօրախումբը բաղկացած 32 000 հոգուց և երկաթուղին պահպանող զօրքերը։ Կուրոպատկինի զօրքերի ռազմական ոյժը 450,000 մարդ կը լինի. այդ զօրքերի կազմը հետեւեալն է. 387 բատալիօն, 261 էսկադրօն (հարիւրեակ), 1406 թնդանօթ, բերդային արտիլերիայի 26 վաշտ և ինժենէրային զօրքերի 91 վաշտ (Р.)։

Կորէայում։ Ամերիկական լրագիրներից մինը ուշադրութիւն է դարձնում այն հանգամանքի վրա, որ հիւսիս-արևելեան Կորէայում միշտ 15,000 ռուսական զօրք է գտնվում։ Պարզ է, որ ռուսական ընդհանուր հրամանատարը կարևոր նշանակութիւն է տալիս այդ տեղի գրաւման, որի ազգաբնակութիւնը թշնամաբար է տրամադրված դէպի ճապօնացիները։ Անկասկած է, որ ճապօնական զօրքերի յարաբերութիւնները Սէուլի հետ և Մանդարինեան ճանապարհի վրա տեղաւորված բազերի հետ, ենթարկվում են վտանգի։ Կոզակների արշաւանքները Կորէայի արևմուտքում ցոյց են տալիս, որ բաւական է մի աջող գործ, որպէս զի կարելի լինի կարել ճապօնացիների ճանապարհը և սաստիկ դժուարացնել նրանց յարաբերութիւնները Օյեամայի բանակի պահեստների հետ, եթէ միայն որ և է պատճառով ճապօնական նաւատորմը հանդիսանայ ոչ լիակատար տէր ծովի վրա։ (Нов.)։

Անգլիական հայթայթումներ Ճապօնիայի համար։ «Berl· Local Anz.» լրագրի խօսքով, անգլիական ֆիրմաները Դէկտեմբերում պատրաստում են զանազան պաշարների նշանաւոր պատուէրներ, ընդամէնը 30 միլիօն մարկի։ Ցանձման ժամանակամիջոցը—մարտ և ապրիլ։

Անգլիական մամուլը՝ լորդ Լանսդօունի ճառի մասին։ Նորերս Անգլիայի արտաքին գործերի մինիստր լորդ Լանսդօունը Հիլդհօլում մի ճառ արտասանեց Հիւսիսային ծովի միջնադէպի առիթով և յայտնեց, որ համաձայնութիւն է կայացել վէճը ենթարկել միջազգային իրաւարար ատեանի քննութեան։ Անգլիական մամուլի օրգանները զանազան մեկնութիւններ են տալիս այդ ճառին։ «Daily Teleg.» հաւատացնում է յայտնում, որ բրիտանական ամբողջ կայսրութեան մէջ չի գտնվի մի մարդ, որ ուրախութեամբ չը ստորագրէ լորդ Լանսդօունի խօսքերի տակ։ «Daily Chron.» գրում է, թէ Լանսդօունի ճառը, ճիշդ է, ոգևորութիւն առաջ չը բերեց երկրում, բայց չէ կարելի չը գովել մինիստրին նրա համար, որ նա քաջութիւն ունեցաւ այդպիսի ճառ արտասանելու։ «Morn. Post.», ընդհակառակը, սաստիկ վրդովմունք է արտայայտում։ Անգլիան, ասում է նա, այնքան հզօր է, որ կարող էր գոհացումն ստանալ և առանց միջազգային յանձնաժողովի օգնութեան։ Մինիստրը հարցնում է, արդեօ՞ք կարող էր անգլիական ազգը դրանից աւելի բան ակնկալել։ Դրան կարելի է պատասխանել—անգլիական ազգը իր տրամադրութեան տակ ունի աշխարհի մէջ ամենաուժեղ նաւատորմը և դրանով ամեն բան ասված է։ (Рус. Вѣд.)

Փոքեր խաղաղութիւնը վերականգնելու մասին։ Հռոմից ստացված մի հեռագիր յայտնում է, որ Իտալիան պատրաստվում է խնդրել Ֆրանսիային իր վրա առնել նախաձեռնութիւն բանակցելու խաղաղութեան վերականգման համար. եթէ Ֆրանսիան չը համաձայն է, նախաձեռնութիւնը միաժամանակ պէտք է բղխէ Իտալիայից, Գերմանիայից և Միացեալ Նահանգներից։ (Н. Вр.)

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳՐՈՒՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

4 Նոյեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Գեներալ-ադիւտանտ Ստեսսելի ամենահպատակօրէն հեռագրները. 1) Հոկտեմբերի 15-ից. «Ամենահպատակօրէն զեկուցանում եմ, որ ճապօնացիները 12-ից անընդհատ կերպով ռմբակոծում են մեր ամրոցները և ամրութիւնները հիւսիսային և հիւսիս-արևելեան ճակատներից։ 13-ին նրանք յարձակումը մղեցին հիւսիսային ճակատի մի ամրութեան և ամրոցների մէկի վրա, բայց մեր շրապնելի գործողութեամբ նրանց պահեստները ցրվեցին և յարձակումը յետ մղվեց։ Մեզանից սպանվել են մի օֆիցեր և մինչև 70 զինուոր. վիրաւորվել են 8 օֆիցեր և մօտ 400 զինուոր։ Երէկ ափից մեռաւ ինժինէր շտաբս-կապիտան Սախարօվը, Դալնիի նախկին քաղաքապետը։ Դժուար է որոշել քաջագործներին—ամենքը հերոսներ են»։ 2) Հոկտեմբերի 17 ից. «15-ին ուղարկած հեռագրից յետոյ, ռմբակոծութիւնը շարունակվում է աւելի մեծ ոյժով»։ 3) Հոկտեմբերի 21-ից. «Մեծ Թագաւոր, այսօր մեր հայրենիքի համար ամենահանդիսաւոր օրը վերառաքում ենք Տէր Աստուծուն աղօթք և որոտընդոստ «ուրա», ողջունում ենք մեր Հայրիկ-Թագաւորին, ծնկաչօք հայցելով Աստծուց Ձեր Մեծութեան, Մայրիկ Թագուհիների և Գահաժառանգի առողջութեան համար։ Մեր ոգևորութիւնը ևս առաւել բազմացաւ նրանով, որ բոլոր իննօրեայ շտուրմները յետ են մղված մինչև Ձեր Կայսերական Մեծութեան գահակալութեան մեծ օրը. այն օրը, երբ մեր թշնամի ճապօնացին տօնում է իր Միկադօի ծնունդը և այդ օրը նրանք երդվել էին վերցնել բերդը, բայց Աստուած մեզ հետ է։»

Գեներալ-ադիւտանտ Կուրոպատկինի ամենահպատակօրէն հեռագիրը 1904 թ. Նոյեմբերի 3-ից. «Նոյեմբերի 2-ին երեկոյեան ժամը մօտ 8-ին ճապօնացիները արշաւանքն սկսեցին մեր դիրքերի դէմ Լինշինպու գիւղի մօտ, բայց յետ մղվեցին։ Երեկոյեան ժամը 11-ին հակառակորդի կողմից դարձեալ սկսվեցին հրացանաձգութիւններ, որոնք տևեցին մի ու կէս ժամ։ Մեզանից վիրաւորվել են 4 զինուոր։ Նոյեմբերի 2-ին, լուսաբացին, մեր կամաւորները պօրուչիկ Օստապենկօի հրամանատարութեամբ թակարդ սարքեցին։ Բաց թողնելով իրանց մօտից հետիոտն ճապօնական դրագուններն երկու խումբ, 32 հոգուց բաղկացած, կամաւորները փորձեցին բռնել նրանց անփաս, բայց ցոյց տուած դիմադրութեան պատճառով, ճապօնացիների մի մասը սպանվեց, մի մասը վիրաւորվեց, իսկ երեքին աջողվեց գերի վերցնել։ Ճապօնացիներին օգնութեան հասաւ մի վաշտ, բայց կամաւորների հրաձգութեամբ յետ պահվեց և մեր կամաւորները ողջութեամբ, առանց կորուստների վերադարձան գունդը։ Վերոյիշեալի մասին ամենահպատակօրէն զեկուցանում եմ Ձեր Կայսերական Մեծութեան։»

ՉԻՖՈՒ, (Րէյտէր)։ «Րաստորօպնիի» հրամանատարը հրաժարվում է տալ տեղեկութիւններ, բայց նա ասաց, որ կատարել է տուած յանձնարարութիւնը։ Նրա հակա-ականանաւը դուրս եկաւ Պորտ-Արտուրից հեռագիրներով, իսկ միւս նաւերը մնացին Պորտ-Արտուրում։ «Րաստորօպնին» դուրս եկաւ պորտից կէս գիշերին փոթորկից պատսպարված։ Ճապօնական ականանաւերը սկսեցին հալածել նրան, բայց երբև աւելի արընթաց, քան ճապօնականները, նա կարողացաւ խուսափել և մտաւ Չիֆուի նաւահանգիստը երաժշտական արկղի ուրախ երաժշտութեան հնչիւններով։ Լսվում էր նաև տախտակամածի վրա պատրաստվող նախաճաշի տապակածի համեղ հոտը, որ ցոյց է տալիս, թէ Պորտ-Արտուրում թարմ միս կայ։ Չինական «Խաունգ» կրէյսէրը մօտեցաւ ռուսական ականանաւին և կապիտան Ցինը այցելեց նրան և կարճ խորհրդակցութիւն ունեցաւ։ Ուէնրէյդ, ամերիկական ծովապետ Ֆօլգօրի թիկնապահը, նոյնպէս և երկուսը հրաւիրվեցին խումբը։ Չը նայելով կատաղի սաստիկ փոթորկին, Ցինը հաղորդեց, որ ականանաւը չէ կարող մնալ Չիֆու 24 ժամից աւելի, որից յետոյ պէտք է զինաթափ լինի։ Նաւաստիները շատ առողջ դէմք ունեն։ Խորհրդակցութիւնից յետոյ ականանաւը հեռացաւ նաւահանգստի խորքը և խարիսխ ձգեց։ Եկաւ ռուսաց փոխ-հիւպատոսը և առնելով հեռագիրները, տարաւ ափը։ Օֆիցէրները քիչ խօսկան են, բայց հաղորդում են, որ Պորտ-Արտուրի վիճակը նոյնքան լաւ է, ինչպէս երկու ամիս առաջ։ Այն լուրի առիթով, թէ «Բայեանը» ընկղմվել է, ենթադրում են միայն, որ ռուսները փչացրել են մեքենաները, որոնք դրստվում են։ Ամեն օր կրէյսէրները դուրս են գալիս Պորտ-Արտուրից, իսկ զրահաւորները մնում են նաւահանգստում։ Երբ թղթակիցներին թոյլատրվեց բարձրանալ «Րաստօրօպնիի» վրա, նրանք տեսան միսի մի մեծ կտոր, որ ցոյց է տալիս, թէ Պորտ-Արտուրում ուտեստը առատ է։

ՏՕԿԻՕ, 2 Նոյեմբերի։ (Րէյտէր)։ Դրութիւնը Շախէի վրա անփոփոխ է։ Զինուորական իշխանութիւնները համարում են, որ ռուսների գրաւած դիրքերը վտանգաւոր են հէնց իրանց համար, որովհետև ռուսները հնարաւորութիւն չունեն յարձակումն սկսել, իսկ յետ նահանջումը կապված կը լինէր վտանգների հետ։

ՉԻՖՈՒ։ (Րէյտէր)։ «Новый Край» լրագրում տպված է պատմութիւն մի կնոջ ռմբական արկածների մասին, որը մասնակցել է շատ ճակատամարտներին մինչև մահը վերջ չը դրեց նրա կեանքին։ Նրա ամուսինը ծառայում էր Պորտ-Արտուրի բերդում, երբ կինը վճռեց մի կերպ գնալ նրա մօտ։ Խարբինում նրան կանգնեցրին, չը կամենալով բաց թողնել, երբ նա հագաւ տղամարդի շոր և այդպիսով նրան աջողվեց հասնել մինչև Պորտ-Արտուր ճապօնացիների ափ իջեցնելուց մի փոքր առաջ։ Նա գտաւ իր մարդու գունդը և ինքն ևս մըտաւ այդ գնդի մէջ, մասնակցեց շատ կռիւներին և թէպէտ շուտով երևաց, որ նա կին է, բայց ի նկատի ունենալով նրա արտասովոր քաջութիւնը, որ նա ցոյց էր տալիս, նըրան թոյլատրվեց մնալ զօրքի շարքի մէջ։ Երբ նրա մարդը վիրաւորվեց, կողք կողքի պատերազմելով կնոջ հետ միասին, նա սկսեց բժշկել նրան, մինչև որ մարդը առողջացաւ, և ապա նորից վերադարձաւ զօրքի շարքերը։ Հոկտեմբերի 3-ին այն ժամանակ, երբ նա հեռագիրներով գնում էր դէպի առաջապահ դիրքերը, նա սպանվեց ծանր թնդանօթի ռումբով 8 զինուորների հետ միասին։ Նրանց թաղեցին միասին մէկ գերեզմանի մէջ, ծածկելով հերոսուհու մարմինը ռուսական դրօշակով։

ՏՕԿԻՕ։ (Րէյտէր)։ Ֆրանսիական և ճապօնական կառավարութիւնների միջև բանակցութիւններ են շարունակվում այն բանի վերաբերմամբ, որ Ֆրանսիան խախտում է չէզօքութիւնը՝ թոյլ տալով Բալտիական էսկադրային ազատ կերպով օգտվել Ֆրանսիական նաւահանգիստներից. առ այժմ բանակցութիւնները չեն վերջացած։ Ճապօնական կառավարութիւնը լռութիւն է պահպանում, բայց մամուլի մի մասը և հասարակութիւնը քննադատում են ֆրանսիական կառավարութեան վարմունքը։—Նոյեմբերի 3-ին ճապօնական առաջին մինիստրը և արտաքին գործերի մինիստրը երկար խորհրդակցութիւն ունէին ճապօնիայի քաղաքականութեան մասին Կորէայում և Մանջուրիայում՝ ի նկատի ունենալով պարլամենտի առաջիկայ նստաշրջանը, որի ընթացքում կառավարութիւնը բացատրութիւններ կը տայ իր քաղաքականութեան առիթով։

ՍՕՖԻԱ։ Գահական ճառի պատասխանի առիթով վիճաբանութիւնները աւարտվեցին։ Դիմադրութեան ռետոր Կրիստոֆ ի միջի այլոց ասաց, որ այժմեան կառավարութեան ռուսասէր քաղաքականութիւնը անկեղծ չէ և պահանջեց, որ մինիստր Պետկով կորական կերպով յայտնէ իր կարծիքը այն առիթով, թէ կառավարութիւնը ինչպէս է կամենում ապագայում համաձայնեցնել իր գործողութիւնները խաղաղութեան շահերը ապահովեցնելու անհնարաւորութեան հետ։ Նախկին մինիստր Տօդօրով եռանդով ասում էր, որ երկրի մէջ մարդկանց կեանքը ապահովված չէ և կառավարութեան օրգանները ի չարն են գործ դնում ընտրութիւնները, գործելով բռնութեան և սարսափի միջոցով։ Երկիրը ըստ երևոյթին հանգիստ է ապրում, բայց այդ հանգստութիւնը ժամանակաւոր է։ Կառավարութիւնը,—աւարտեց իր ճառը Տօդօրովը,—շուտով կիմանայ այդ հանգստութեան նշանակութիւնը»։

ՄՈՒԿԴԷՆ։ Լուրերին նայելով, ափ իջան 30,000 ճապօնացիներ Ինկօում և նոյնքան էլ Բիդզիվօում։ Սպասվում է, որ ճապօնացիները կը շրջապատեն մեր աջ թևը՝ մեր բանակը Տէլինից կտրելու նպատակով։—Կուրօկիի մահվան լուրը սաստկապէս հաստատվում է։

ՄՕՍԿՎԱ։ Անցաւ դէպի Պետերբուրգ ծովապետ Բէզօբրազօվ։ Բէզօբրազօվի խօսքով Վլադիվոստոկ է վերադառնում քաղաքացիական ազգաբնակութիւնը։ Դպրոցները բացված են և հասարակական հիմնարկութիւնները կանոնաւոր են գործում։ Կենսական մթերքների գները սաստիկ բարձրանում են։ Մանաւանդ շաքարի և կէրօսինի կարիք է զգացվում։ Էսկադրան համարեա պատրաստ է։ Քարին դիպած «Գրոմօբոյի» վնասուածքները աննշան են և մի քանի օր կը պահանջեն կարկատվելու համար։ Հնարաւոր է երթևեկութեան շարունակութիւնը։

ՄՈՒԿԴԷՆ, (Րէյտէր)։ Ճապօնացիները գործում են իրանց ամրացրած դիրքերի ետևից։ Տեղի ունի զօրքերի նշանաւոր տեղափոխութիւն։ Ռուսները նախազգուշացնում են, որ շատ քիչ ժամանակից յետոյ տեղի կունենայ ճակատամարտ։ Թղթակիցները և զինուորական գործակալները այժմ գործունէութեան աւելի մեծ ազատութիւն են վայելում։

ԼՕՆԴՕՆ։ (Րէյտէր)։ Հուլլի քննութիւնը շարունակվում է։ Ձկնորսական «Հուլլ» շոգենաւի էկիպաժի հրամանատարը հաստատում է, որ այն գիշեր տեսաւ սև մասսա առանց ճրագների, որը սկզբում ականանաւի տեղ ընդունեց, բայց վերջը նկատեց, որ դա «Ալպրա» ազդարար նաւն էր, որի վրա ճրագները հանգած էին։ Դա, նրա խօսքով, առաջին անգամն էր իր կեանքում, որ տեսաւ ձկնորսական նաւը առանց ճրագների։ Վկան աւելացրեց, որ նա բարձր ձայնով ասաց իր ընկերոջը. «Ահա ականանաւ»։ Պատասխանելով ռուսաց կառավարութեան ներկայացուցչի հարցին, վկան ասաց, որ ինքն համոզված չէ, թէ դա յիրաւի «Ալպրա» շոգենաւն էր, որովհետև վերջինս արագութեամբ անհետացաւ։ «Հուլլի» ինժեները ցոյց տուեց, որ լսեց, թէ ինչպէս էկիպաժի հրամանատարը ռմբակոծութեան ժամանակ առաջ բացականչեց. «Ահա ականանաւ», իսկ յետոյ,—«Ոչ, դա ձկնորսական նաւ է»։

5 Նոյեմբերի

ՄԻՆՍԿ։ Ժողովրդական համալսարան հիմնելու միտքը վճռված է փոխարինել մշտական դասընթացքներով, որ կը կարդացվեն գիտական-հանրամատչելի դասախօսութիւններ։

ՇԱՆԳՀԱՅ, (Րէյտէր)։ Ապստամբները յետ մղեցին Կուանսի նահանգի կայսերական զօրքերին և գրաւեցին հին գլխաւոր քաղաքներ։

ԼՕՆԴՕՆ։ (Րէյտէր)։ Ի պատիւ պօրտուգալական արքայական զոյգի Վինդզօրում տուած բանկէտում Էդուարդ թագաւորը առաջարկեց հիւրերի կենացը և շեշտեց Անգլիայի և Պօրտուգալիայի միջև վաղուցվայ բարեկամական յարաբերութիւնները։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ (Րէյտէր)։ Վիէննայի ամերիկական դեսպանը հեռագրում է, որ աւստրիական կառավարութիւնը պատրաստակամութիւն յայտնեց մասնակցելու Հաագայի երկրորդ կօնֆէրենցիային։ Դա Րուզվէլտի հրաւէրն ընդունելու առաջին պաշտօնական յայտարարութիւնն է։

ՄՈՒԿԴԷՆ։ Չինական գեներալ Մա մեծացրեց իր զօրքերի թիւը և նորից ինստրուկտորներ նշանակեց ճապօնական օֆիցէրներին։ Նրա ընթացքը կասկածելի է։ Ռուսական կողմից սաստկացրած միջոցներ են ձեռք առնվում նրա վրա հսկելու համար։

ՄՈՒԿԴԷՆ, 4 Նոյեմբերի։ (Սեփ. Թղթ.)։ Դիրքերի վրա հանգստութիւն է։ Մեր առաջապահները մօտեցած են ճապօնացիների հետ 600 քայլի վրա։ Նոյեմբերի 4-ին գլխաւոր հրամանատարը շրջեց դիրքերը։ Զօրքերի առողջութիւնը ընտիր է։ Տաք հագուստի հայթայթումը անընդհատ կատարվում է։

ԱԼԼԻՆԳԷ։ (Դանիա)։ Երկու ռուսական զրահաւոր, երեք օժանդակ կրէյսէր և հինգ ականանաւ անցան Բօրնհօլմի մօտից։

ՏՕԿԻՕ։ Այստեղ լուր տարածվեց, երբ ամբողջ ռուսական էսկադրան փորձ է արել ձիւնալի փոթորկի ժամանակ դուրս գալ Պորտ-Արտուրեան նաւահանգստից, բայց ստիպվել է վերադառնալ։

ԿԻԷՎ, 4 Նոյեմբերի. Ձիւնային փոթորիկ փըթաւ և բռնեց լայն շրջան՝ Օդէսսա-Բեսսարաբիա-Գրաէվօ։ Բանուորների մեծ խմբեր են հաւաքել ճանապարհը մաքրելու համար։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Եկատերինօսլաւի փոխ-նահանգապետ Կնեազօվին Բարձրագոյն հրամայված է լինել ներքին գործերի մինիստրի խորհրդի անդամ։—Թագաւոր Կայսրը բարեհաճեց Սեփական միջոցներից նուիրել 2,000 րուբլի՝ 1000-ը զինուոր Րեաբօվի ընտանիքին, 1000 էլ Լեբեդևկա գիւղում Րեաբօվի անուան դպրոց հիմնելու համար։

ՎԻԼՆԱ, 4 Նոյեմբերի։ Մեկնեց II բանակի հրամանատար գեներալ-ադիւտանտ Գրիպպենբերգը։ Կայարան էին եկել նրան ուղեկցելու բոլոր քաղաքացիական և զինուորական իշխանութիւնները, հոգևորականութիւնը, բազմաթիւ ծանօթներ և ժողովուրդը։ Նուիրվեց մի հոյակապ խաչուառ, որի կոթը ծածկված է 1500 ստորագրութիւններով։ Համբուրելով խաչուառը, Գրիպպենբերգը, ցոյց տալով խաչուառի վրայի խաչը, ասաց, որ կռիւը ոչ միայն Ռուսաստանի համար է մղվում, այլ և քրիստոնէութեան ընդդէմ կռապաշտութեան։ Ուղեկցութիւնը հսկայական բնաւորութիւն ունէր։ Ժողովրդական ամբոխի ոգևորված «ուրան» ուղեկցեց գնացքին։

ԱՍԽԱԲԱԴ։ «Зак. Об.» լրագիրը հաղորդում է, որ անգլիական լրագիրներում երևցած լուրը, թէ Կուշկայում աղւանների և ռուսների մէջ ընդհարում է եղել, որի հետևանքն իբր թէ է, որ շատ զինուորներ սպանված են և մի ռուսական խմբութ կողոպտված է,—զուրկ է հիմքից։

ՄԱՐՍԷՅԼ։ «Վարեագ»-ի վրա վիրաւորված զինուորները երէկ շոգենաւով հասան այստեղ և մեկնեցին Պարիզ։

ԴԱԶԵԱՊՈՒ։ Լուրերին նայելով, ճապօնա-

ցիները վերադարձնում են մեր քանդած Լեաօեան կայարանը: Աշխատանքների համար վարձում են չինացիներ: Ինկօուի և Լեաօեանի միջև երթևեկում է թեթևացրած ձևով գնացք: Փոխադրվում է բացառապէս պաշարեղէն և ռազմի վայրերից տանում են հիւանդներին ու վիրաւորներին: Ամէն օր առաջացած զօրքերի վրա ընդհարումներ են տեղի ունենում: Նոյեմբերի լոյս 2-ի գիշերը կամաւորները փախցրին ճապօնական պահակը և օգնութեան եկան հետևակ պահակը: Ճապօնացիներից սպանվեցին 8 հոգի: Մենք կորուստներ չունենք:

ՉԻՖՈՒ (Ռէյտէր): «Րաստորօպնի» ականանաւի Լօյձամի առևլով, Պօրտ-Արտուրի շուրջը շարունակ տեղի են ունենում գիշերային կռիւներ: Ճապօնական խրամատներն այնքան մօտ են ռուսական ամրացրած փոսերից, որ զինւորները լսում են իրար ձայները, երբեմն դադրեցնում են հրաձգութիւնը, փոխադարձ հիւրասիրում են ծխախոտով և դուրս են գալիս խրամատներից: «Անգարա» շոգենաւ-հիւանդանոցը խորտակուել է այնպիսի ծանծաղուտում, որ հիւանդներին կարելի եղաւ թողնել նաւի վրա: Ճապօնացիները զարմանալի ճշգրտութեամբ թնդանօթներ են արձակում արևելեան նաւահանգստի վրա: Նորերս ռուսները նկատեցին մի չինացու, որն զբօսնում էր նաւահանգստի ափին և ճապօնական իւրաքանչիւր թնդանօթից յետոյ թաշկինակով նշաններ էր անում: Այդ լրտեսին կախեցին:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Գեներալ Լինևիչը Սախարօվի հեռագիրը գլխաւոր շտաբին նոյեմբերի 5-ից. «Նոյեմբերի 5-ի գիշերը ճապօնացիները յարձակումն գործեցին պուտիլովեան բլրի առաջ գտնվող մի կէտի վրա, բայց յետ մղվեցին»:

ՏԵԱՆՑԶԻՆ, 4 նոյեմբերի (Ռէյտէր): Ռուսները յամառութեամբ յարձակումներ են գործում ճապօնացիների վրա փոքրաթիւ զօրաբաժիններով և իւրաքանչիւր գիշեր դուրս գալով բերդից ամենամեծ քաջութեամբ գրոհ են [illegible] ճապօնական առաջաւոր ամրութիւնների վրա՝ պայթուցիկ ռումբեր ձգելով դէպի նրանց խրամատները: Ճապօնական նաւատորմը աջակցութիւն չէ ցոյց տալիս ռմբակոծութիւնների ժամանակ: Տօգօն հրաման է ստացել խնայել իր նաւերը: Ճապօնացիների ստորերկրեայ աշխատանքները առաջ են գնում, բայց նրանք ուղղված են միայն դէպի արևելեան Ցզինգուանի, Էրլունշանի և 203 մէտր երկարութիւն ունեցող բլրի առաջաւոր ամրութիւնները: Ներքին գլխաւոր ամրութիւնները անմխատ են: Նոյն իսկ արտաքին մարտկոց Պանլունշը չէ վերցրած ճապօնացիներից: Ռուսները ունեն ուժ դիմադրելու, որ գործ են ածում նրանք մեծ հմտութեամբ: Իւրաքանչիւր գիշեր նրանք մօտ վեց յարձակումներ են գործում դուրս գալով բերդից: Շատ անգամ ճապօնացիների յոյսը խաբուսիկ է եղել: Երևաւոր օֆիցերները տրտնջում են և ցանկութիւն են յայտնում գործը իրանց ձեռքն առնելու: Շատ կարելի է, որ ճապօնացիների հասցրած վնասը ռուսական նաւերին այնքան լուրջ չեն, որքան ասում էին: Ծանր թնդանօթները երկու թշնամի բանակներում ևս փչանում են: Ռմբակոծութիւնը անկանոն է դառնում:

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ, (Ռէյտէր): Չիֆուի ամերիկական հիւպատոսը հեռագրում է, որ ճապօնական թերի ականանաւեր գտնվում են ծովում Չիֆուի դիմաց: «Րաստորօպնի» ծառայողները յանձնեցին իրանց զէնքերն ու պաշտօնեները չինական շրջանուին:

ՏԵԱՆՑԶԻՆ, 4 նոյեմբերի (Ռէյտէր): Հոկտեմբերի 30-ին Պօրտ-Արտուրը նորից ենթարկվեց ռմբակոծութեան: Տեղի ունեցաւ լուրջ ընդհարումն: Ճապօնացիների պաշարողական գործողութիւնները դանդաղ են առաջ գնում. Նրանց կորուստ-ները վերջին ժամանակ ահագին են:

ՏԵԱՆՑԶԻՆ, 5 նոյեմբերի (Ռէյտէր): Ռուսները կենտրօնացրել են Մուկդէնի մօտ 250,000 զօրք: Հեծելազօրքը ժամված է անգործունէութեան: Ճապօնական երկաթուղային գիծ [illegible] մանջուրական երկաթուղին անկարող է [illegible] առաջ [illegible] Վերջին [illegible] ճապօնացիները առաջ են [illegible] և 12 վերստ [illegible] են միայն Մուկդէնից, որտեղ [illegible] է [illegible]: Հրացանն[illegible] [illegible] յարձակումն է գործում [illegible]:

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԱՒԼԱԲԱՐԻ ԱՐԱՔՍԵԱՆԻ ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ
Շաբաթ, նոյեմբերի 6-ին
Մասնակցութեամբ պ. Արմէնեանի, տիկ. Դուրեան-Արմէնեանի և տեղական սիրողների կը ներկայացվի

I

ՀԻՒԻԲ

Դրամա, 2 գործ. հեղ. Բնարդէսի, Թարգ. Թար.

II

Առաջին անգամ

ՏՐՏՈՒՆՋ

Դրամատիքական տես. 1 գործ. բանաստ. Պետրոս Դուրեանի:
Պ. Արմէնեան կարտասանէ բանաստեղծութիւններ «Եղբայր եմ մեմ» Մկրտիչ Պէշիկթաշլեանի և «Ön անցր Յառաջ» Հ. Հեոնդ Ալիշանի.

III

Հասարակութեան խնդրանօք երկրորդ անգամ

ՀԱՄԲՈՅՐԸ

Կոմ.-ֆէէրիա 1 գործ. հեղ. Թ. դը-Բանվիլի, Թարգմ. Արմէնեանի:
Սկիզբն է ճիշդ ժամը 9-ին երեկոյեան:
Տեղերի գները 1 ր. 50 կոպէկից մինչև 20 կ.:
Տոմսակները վաղօրօք կարելի է ստանալ թատրօնի կասսայում, Հաւլաբարում «Արձագանգ» արհեստանոցում:
Դիրեկցիա Արաքսեան
2—2 Պատասխանատու Արմէնեան

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Գր. Տէր-Գրիգորեանց
ընդունում է հիւանդներին—ներքին (մանաւորապէս կրծքի) և երեխայոց հիւանդութիւններ. ունի ռէնտգէնեան կաբինէտ. 154. Միքայէլեան պրօսպէկտ, տէլէֆօն 825.
(շ. ե. հ. չ.) 100—105

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Ա. Յ. ՔԱԹԱՆԵԱՆ
Վերսկսեց ընդունելութիւնը.—ներքին և ջղային հիւանդութիւններ: Ամէն օր 9—11 ժ. առաւօտ և 5—7 ժ. երեկոյեան:
Վէլիամինօվսկայա փողոց, № 13. տ. Սաֆարօվի: (ե. հ. կ.) 20—20

Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւնների
ԲԺԻՇԿ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՂԱԶԱՉԵԱՆՑԸ
Ընդունում է ամէն օր՝ առաւօտեան ժամը 9-ից մինչև 11-ը, երեկոյեան 5-ից մինչև 7-ը: Սօլօլակ, Ռուդչևսկի փողոց, տուն Գիրգիտեանի № 30, տէլէֆօն № 847. (կ.ե.հ.շ.) 12—15

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
ՕՐ. Շ. ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂԱՅՈՍԵԱՆ
Վերադառնալով վերսկսել է հիւանդների ընդունելութիւնը առաւօտեան 9 ից—2 ժ. երեկոյեան 4-ից—7 ժ.
Հասցէ Վէլեամինօվսկայա № 6: 12—12

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Բժշկ. Բ. Նաւասարդեան
տեղափոխվելով Թիֆլիսից ՐՕՍՏՕՎ
հիւանդներին ընդունում է 11—12 ժ. առ. և 7—8 ժ. երեկոյեան:
Б. Садовая, 136, д. Бакалова.
(ռ. կ. ե. հ.) 53—100

Դպրոցաւարտ երիտասարդ կարող է պարապել մեծերի հետ հայերէն, փոքրերի հետ և ուրիշ առանկաներից: Համաձայն է ճաշի և բնակարանի փոխարէն:
Հասցէն՝ «Գուտտենբէրգ» գրախանութը:
(ռ. շ. կ.) 2—3

ԵՐԴՈՒԵԱԼ ՀԱՒԱՏԱՐՄԱՏԱՐ
Ս. Ս. Աֆանասեանը
Գանձատկից մշտապէս տեղափոխվել է բնակվում է Թիֆլիսում Վօզնեսենսկի փողոց Գալամքարօվի տուն № 9. (ա.օ.) 28—30

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿ.
«Յանուն Յով. Խուդադեանի որբանոցի»
համար հարկաւոր է որբանոցի վերակացուհու օգնական: Ցանկացողները պէտք է դիմեն ընկ. վարչութեան խնդրագրով: Պայմանները են. պէտք է ներկայացնել խնդրի հետ կրթական ցենզ մի որ և է հիմնարկութիւնից, գիտենալ կար ու ձև և տնտեսութիւն: Ամսավճարն է 25 րուբլի ամեն ինչ պատրաստ: Ընկ. հասցէն Абасъ-Абадская площадь, տուն Բարեգործական ընկերութեան: Գրասենեակը բաց է առաւօտեան 11—2 ժամը: (ե. հ. շ.) 3—3

Լոյս տեսաւ
Տ. ԵԺԻ
ԼՈՒՍԱԴԻՄԻՆ
Վէպը, երկրորդ տպագր.. գինն է 1 րուբլի:
Դիմել՝ Баку, Книжный маг. С. Д. Арутюнова. (ա. օ.) 17—25

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ
Ձեռնարկութիւն Կայսերական թատրօնների արտիստ Լ. Դ. Դօնսկօյի
Այսօր, շաբաթ, նոյեմբերի 6-ին, մասնակցութեամբ Կայսերական թատրօնների արտիստուհի Մ. Ա. Էյխենվալդի տ.տ. Մ. Ա, Էյխէնվալդի, Միխայլօվի, Շիխուցկօյ-Մինչենկօյի, Խարիտօնօվայի. պ.պ. Բօգդանօվի, Օբրազօվի, Գալեցկու, Դեմեանենկօի, Զալինսկու և Մուրատօվի:
կը ներկայացվի
«ԵՎԳԵՆԻ ՕՆԵԳԻՆ»
օպեր. 3 գործ. և 6 պատկ.երաժ. Չայկօվսկու:
Սկիզբը երեկոյեան ժամը 8-ին:
Վաղը, կիրակի, նոյեմբերի 7 ին կը ներկայացվի I օր. ՑԻՑԻ, օպեր. 1 գործ. երաժ. Կիւի, II ՊԱՅԵԱՑԸ, օպեր. 2 գործ. երաժտ. Լեօնկօվալլօի: Երկուշաբթի, նոյեմբերի 8-ին Ռուբինշտէյնի մահվան տասնամեայ տարեդարձի օրը մասնակցութեամբ Դօնսկօի կը ներկայացվի ՆԵՐՕՆ, օպեր. 4 գործ. և 6 պատկ. երաժշտ. Ռուբենշտէյնի:
Պատրաստում են ներկայացնելու մասնակցութեամբ Լ. Դ. Դօնսկօի ՖԵՆԵԼԼԱ, օպեր. 1 գործ. երաժ. Օբէրի:
1—1 Կառավարիչ՝ Ի. Ա. Կէլէր

ԼԱՒԻԱԳՈՅՆ
ԾԱՂԿԻ
Օ-ԴԸ-ԿՕԼՕՆ
№ 4711
ՀՌԷՆՈՍԵԱՆ ՓՈՒՆՋԵՐ
Թաշկինակների համար գերազանց և տեւողական ու էժանագին ջուխի
Բոլոր ծաղիկների և մօդային հոտերով
№ 153,779/84 1—6
ն. 6, դ. 1, 25, փ. 9, մ. 16. ա. 20

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ
(Գիտական Բժշկական եւ Փորձնա-Հոգեբանական)
Եռամսեայ հանդէսին բաժանորդ գրուելու ցանկացողները պէտք է դիմեն այս հասցէին.
Garabéd-Calfayan, poste-restante, Aleandrie (Egypte)
Եռամսեայ հանդէսի ամէն մէկ համարը պիտի բաղկացած լինի 64 էջերէ:
Առաջին թիւը պիտի լոյս տեսնէ Յունվարի 1-ին:
Հանդէսին բաժանորդագինն է, Եգիպտոսի համար՝ տարեկան 10 ֆրանկ. արտասահմանի համար 12 ֆրանկ. իսկ Ռուսաստանի համար 5 րուբլի:
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ ԿԱՆԽԻԿ Է
1—3

Թիֆլիսի ժողովարան
Նոյեմբերի 19 ին նշանակված է անդամների ընդհանուր ժողով քուէարկելու համար կանդիդատներին և վճռելու համար մի քանի հարցեր, իսկ անդամների օրինական թիւ չգալու դէպքում հետևեալ ժողովը կը կայանայ դեկտեմբերի 3 ին: 6, 12, 19 1—3

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՆ ԵՒ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ ՀԵՏԵՒԵԱԼ
նոր գրքերը.

«Կայծեր» I, II և III հատոր Րաֆֆիի	5	—
«Դաւիթ բէկ» » » »	3	50
«Սամուէլ» » » »	3	50
«Տաճկահայք» »	—	50
«Ոսկի աքաղաղ» I, II » »	1	—
«Ջալալէդդին» . . . »	2	—
«Պլը-Պուղի», խմբ. և ռուսկ. հայոց	—	45
«Լծի տակ», Ի. Վազօվի . . .	—	80
«Զէյթունի անցեալն և ներկայէն», Ա. և Բ. հատ. Զէյթունի հերոսն. պատ.	2	75
«Ընտիր Հայկազունք», պատկերազարդ	2	25
«Հայկական տպագրութիւ», I և II հատ. (II հատ. կազմած է) Լէօի, . .	3	20
«Դէպի Արարատ», Ա. Մխիթարեանի	—	40
«Հարկերը Տաճկաստանում», Խաժակի	—	50
«Պետրոս Դուրեանի բանաստեղծ.» .	—	20
«Աշոտ Երկաթ», պատմ. վէպ, Այվազեանի	1	—
«Պատկերներ Րաֆֆիի կեանքից», Րաֆֆիի պատկերով, գրեց Ա. Խան. Ազթ.	—	40
«Լուսադէմին», Տ. Եժի 530 մեծ. երես	1	—
«Սոխակ Հայաստանի», լիակ. երգարան	1	20
«Մերկի սուրբը», Ա. Ահարոնեանի .	1	—
«Արազը» և ուրիշ պատմուածքներ Ա.	—	80
«Լուռ թիւնը» » »	—	60
«Հացի խնդիր». Պռօշեանի . .	1	50
«Սօս և Վարդիթեր» » . .	1	20

Նաև զանազ. տեսակ «Ազգային գործիչներ», բաց նամակներ հատը 5 կ., 100 հատը 3 ր. 50 կ., 1000 հատը 30 ր.: Շուտով լոյս կը տեսնի Րաֆֆիի «ՍԱՄԲԻ» անտիպ ձեռագիրը երեք հատոր. դիմել՝ Баку, Оганесу Газанчіану (հայոց եկեղեցու բակը) շ. 1—3

Լոյս տեսաւ Մ. ՋՄՇԿԵԱՆԻ, առաջիկայ
1905 թ. „ԾՈՑԻ" ՕՐԱՑՈՅՑԸ.
Իսկ ամսիս վերջին՝ «ՍԵՂԱՆԻ», «ՊԱՏԻ» և «АРМЯНСК. КАЛЕНДАРЬ» օրացոյցները:
Ցանկացողները թող շտապեն յայտնել, որպէս զի ժամանակին կարողանանք հասցնել:
Հասցէն. Թիֆլիս՝ Մակար Ջմշկեան:
(ե. շ.) 9—13

Լոյս տեսաւ
«ԿԱՐԳ. ԱՍՏՈՒԱԾՊԱՇՏՈՒԹԵԱՆ»
Դասագիրքը, հինգերորդ տպագրութեամբ աշխ. Գիւտ ա. ք. Աղանեանի
Գինն է 50 կոպէկ:
Պահեստը գտնվում է Կենտրօնական գրավաճառանոցում: շ. 6—10

Ցիրման արժանացել է զանազան ցուցահանդէսներում տասն և չորս բրօնզեայ և արծաթեայ մէդալների և Կովկասեան յոբելեանական ցուցահանդէսում ոսկեայ մէդալի:
Աֆրիկեանի ընդարձակ պտղաբուծական այգում
ընդունվում են պատուէրներ պատուաստած պտղատու ծառերի փորձված ամենաարդիւնաբեր տեսակներից: Նոյն այգում ծախվում են մեծ քանակութեամբ ծառատունկեր վայրի ծառերի սերմից ցանած և շթիլ աբած պատուաստվելու համար:
Դիմել Գօրի, Կ. Աֆրիկեանին: Ծառացուցակներն ուղարկվում են ձրի:
(հ. շ. ե.) 4—4

Ազգագրական-Հրատարակչական Ընկերութեան
Վարչութիւնը խնդրում է հայ հեղինակներին ուղարկել իրան ինքնուրոյն աշխատութիւններ հրատարակելու, խոստանալով վարձատրութիւն տալ տպագրական թերթին 24—48 ր., որովհետև Ընկերութեան նպատակն է հրատարակել ինչպէս Ե. Լալայեանի «Ազգագրական Հանդէսը», նոյնպէս և գրքեր, գրքոյկներ, քարտէզներ և այլն: Ընկերութեան բաժնե գինն է 50 ր. միանուագ կամ մաս մաս վճարելի: Ընկերութեան բաժնետէրերն ձրի ստանում է Ընկերութեան բոլոր հրատարակութիւնները, որ այժմ հետեւեալներն են. «Ազգագրական Հանդէսի» VII—VIII, IX, X ու XI գրքերը և Ախվերդեանի «Հայ-աշուղները»: Ընկերութեան անդամ կարելի է գրվել Վարչութեան փոխ-Նախագահ տ. Շ. Լալայեանի և գանձապահ պ. Յովսէփ Ամիրխանեանի մօտ:
Աշխատութիւնները և «Հանդէսի» բաժանորդագինը պիտի ուղարկել Խմբագրական-Մասնաժողովի Նախագահ պ. Ե. Լալայեանին:
9—10 (հ. շ.) Վարչութեան Նախագահ՝ Ա. Մէլիք-Ազարեան

ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԵՒ ՊԱՆՍԻՈՆ
Յ. ՂԱՐԱԳԵՕԶԵԱՆԻ
(XIV-րդ տարին իր գոյութեան)
Ընդունում եմ աշակերտներ՝ իբրև գիշերօթիկներ, ցերեկօթիկներ և երթևեկներ բոլոր պետական միջնակարգ դպրոցները մտնելու համար: Ընդունվում են նաև՝ բոլոր գիմնազիաների, ռեալական, վաճառականական և ուրիշ դպրոցների ստորին դասաչափ աշակերտները իրանց տուած դասերը վերակրկնելով հանդերձ (съ репетиціей): Վարժարանում աւանդվում են՝ կրօն, հայոց լեզու, ֆրանսերէն, գերմաներէն և անգլիերէն լեզուներ նաև, իսկ առաջին նախակրթարանում՝ հայոց կրօնին կից՝ բարոյախօսութիւն մանուկների համար: Գաւառական քաղաքների և գիւղերի նորեկ աշակերտների համար, որոնք գիշերօթիկ գալով՝ կամենում են պետական միջնակարգ դպրոցները մտնել՝ համաձայն իրանց ընդունակութիւնների ու մտաւոր կանոնաւոր զարգացման, վարժարանը ըստ կարելւոյն, առաւել բնական հանգամանքների մէջ է գտնվում, թէ առողջապահական և թէ այլ հակամանկավարժական աննպաստ երևոյթների վերաբերմամբ, քան պատահական խորթ մասնաւոր շրջաններում, որոնց շնորհիւ մեր նորաբողբոջ սաները կարող են այլասերվել և ծուռ ընթացք ստանալ՝ իբրև փափուկ էակներ: Դպրոցում աւանդվում են դասեր հմուտ ուսուցիչներ և ուսուցչուհիներ: Վարձը չափաւոր է:
Հասցէն. Тифлисъ, Авлабаръ, Архангельская ул. д. № 32.
5—5 (ռ. կ. հ. շ. ե.) Վարժարանի կառավարիչ՝ Յ. Ղարագեօզեան

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 5 го ноября 1904 г. Ցպարան «ՀԵՐՄԷՍ» Ընկ. Типогр. Т—ва С. Назарянца и К. п. ф. «ГЕРМЕСЪ». Мад. ул. № 15